

Anonimizált változat

Fordítás

C-501/23 – 1

C-501/23. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2023. augusztus 7.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesgerichtshof (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. június 29.

Adós és felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél:

DL

Hitelező és a felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű fél:

Land Berlin

**BUNDESGERICHTSHOF (SZÖVETSÉGI LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG,
NÉMETORSZÁG)**

VÉGZÉS

[omissis]

kelte

2023. június 29.

a fizetésképtelenségi eljárás megindítására irányuló eljárásban

DL, Berlin [omissis],

adós és felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél,

ellen [omissis]

másik fél az eljárásban:

Land Berlin, képviseli: Finanzamt Wilmersdorf, Berlin, [omissis],

hitelező és a felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű fél

a Bundesgerichtshof [szövetségi legfelsőbb bíróság] kilencedik polgári tanácsa [omissis]

2023. június 29-én

meghozta az alábbi végzést:

- I. A bíróság az eljárást felfüggeszti.
- II. A bíróság az EUMSZ 267. cikk első bekezdésének b) pontja és harmadik bekezdése alapján a következő kérdéseket terjeszti az Európai [Unió] Bírósága elé:
 1. Úgy kell-e értelmezni a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: fizetésképtelenségi rendelet) – 2. cikkének 10. pontjával összefüggésben értelmezett – 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatát, hogy az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély működési helye akkor is telephelynek minősül, ha a végzett tevékenység nem igényel emberi és tárgyi erőforrásokat?
 2. Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatát, hogy amennyiben az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély nem tart fenn a fizetésképtelenségi rendelet 2. cikkének 10. pontja szerinti telephelyet, akkor az ellenkező bizonyításáig azt kell vélelmezni, hogy a fő érdekeltségeinek központja az a hely, ahol az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végzi?
 3. A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdését, hogy azon önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében, aki nem tart fenn a fizetésképtelenségi rendelet 2. cikkének 10. pontja értelmében vett telephelyet, a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondata alapján az ellenkező bizonyításáig a szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni?

Indokolás:

I.

- 1 Az eljárásban részt vevő másik fél 2020. augusztus 18-án kérelmezte a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását az adós ellen. A kérelem benyújtásának időpontjában az adós Berlinben, Monacóban, Los Angelesben és a francia karibi Saint-Barthélemy szigeten tartott fenn lakóhelyeket. Az adós egy német jog szerinti részvénytársaság, a mainzi székhelyű Landbell AG felügyelőbizottságának az elnöke volt. A vagyona Monacóban fennálló bankbetétekből, valamint monacói jog szerinti olyan társaságokban fennálló részesedésekből állt, amelyek Németországban eszközökkel, értékpapírszámlákkal és társasági részesedésekkel rendelkeztek.
- 2 Az eljáró Amtsgericht (helyi bíróság) a 2021. július 27-i végzésével illetékesség hiányában elfogadhatatlanként elutasította a kérelmet. A hitelező azonnali fellebbezése nyomán a Landgericht (regionális bíróság) 2022. június 29-én hatályon kívül helyezte ezt a végzést, és visszautalta az ügyet az Amtsgericht (helyi bíróság) elé. Megállapította, hogy az adós fő érdekeltégi központja azon a helyen van, ahol az adós a felügyelőbizottság elnökeként önálló tevékenységet végez. Az alperes kétségbe vonja a német bíróságok joghatóságát. A Landgericht (regionális bíróság) által befogadott fellebbezésével a megtámadott végzés hatályon kívül helyezését, valamint a hitelező fellebbezésének elutasítását kívánja elérni.

II.

- 3 A fellebbezés tárgyában történő döntéshozatal előtt az eljárást fel kell függeszteni, és a végzés rendelkező részében megfogalmazott kérdésekkel kapcsolatban a Bíróság előzetes döntését kell beszerezni (az EUMSZ 267. cikk első bekezdésének b) pontja és harmadik bekezdése).
- 4 1. A német bíróságok joghatóságát a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése szerint kell elbírálni. A határokon átnyúló vonatkozásokkal bíró elemek esetében az említett rendelkezés attól függetlenül alkalmazandó, hogy tagállamok vagy harmadik országok érintettek-e (lásd: BGH [szövetségi legfelsőbb bíróság Németország], 2022. december 8-i végzés – IX ZB 72/19, WM 2023, 278, 19. és az azt követő pont; EUB, 2014. január 16-i ítélet – C-328/12, ECLI:EU:C:2014:6, 17. és azt követő pontok, 29. pont). A fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése szerint a fizetéseképtelenségi eljárás megindítására azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek területén az adós fő érdekeltégeinek központja található. A fő érdekeltégek központja az a hely, ahol az adós érdekeltégeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható. Önálló üzleti

vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata szerint az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély székhelyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni. A fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondata szerint egyéb magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni.

- 5 2. A Landgericht (regionális bíróság) feltételezte, hogy a kérelem benyújtásának releváns időpontjában az adós a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első mondata szerinti önálló szakmai vagy üzleti tevékenységet végzett. Az eljáró bírósági tanács a következő fejtegetést erre a feltételezésre alapozza. Az önálló szakmai vagy üzleti tevékenység fogalmát az uniós jog alapján önállóan kell értelmezni. Az önálló tevékenységet az jellemzi, hogy az érintett a személy a tevékenységeit a saját nevében, saját javára és saját felelősségére végzi, valamint azt, hogy ez a személy viseli az e tevékenységek végzésével kapcsolatos gazdasági kockázatot. Saját javára és saját felelősségére jár el, szabadon szervezi meg a munkája végzésének módját, és maga szedi be a jövedelmét jelentő munkadíjakat (lásd: EUB, 2019. június 13-i ítélet – C-420/18, ECLI:EU:C:2019:490, 39. pont). A jelenlegi tényállás és a jogvita jelenlegi állása szerint teljesülnek ezek a feltételek. Az adós egy német jog szerinti részvénytársaság felügyelőbizottságának elnöke volt. A német jog szerint a felügyelőbizottság a részvénytársaság ügyvezetésével összehasonlítva nincs utasításokhoz kötve (lásd: AktG [a részvénytársaságokról szóló törvény] 111. §-a). A Landgericht (regionális bíróság) megállapításai szerint az adós díjazási kockázatot is vállalhatott (lásd: BFH [szövetségi pénzügyi bíróság, Németország] BFHE 267, 189).
- 6 3. A fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata szerint az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében vélelmezni kell, hogy fő érdekeltségi központja az adott személy székhelye. A fizetéseképtelenségi rendelet értelmében a „telephely” a fizetéseképtelenségi rendelet 2. cikkének 10. pontja alapján bármely olyan működési hely, ahol az adós emberi és tárgyi erőforrásokkal nem átmeneti jellegű gazdasági tevékenységet folytat.
- 7 A Landgericht (regionális bíróság) megállapította, hogy az adós sem belföldön, sem máshol nem alkalmazott emberi és tárgyi erőforrásokat a belföldi részvénytársaság felügyelőbizottságának elnökeként végzett önálló tevékenysége során. Ezért nem alkalmazta a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatában foglalt vélelmet. Ez nem állná ki a jogi felülvizsgálat próbáját, ha egy magánszemélynek az európai fizetéseképtelenségi rendelet értelmében vett „telephelyének” nem feltétele kötelezően az emberi és tárgyi erőforrások alkalmazása. A belföldön végzett önálló tevékenység ekkor megalapozhatja azt a megdönthető vélelmet, miszerint az adós fő érdekeltségi központja belföldön található. Az eljáró bírósági tanács abból indul ki, hogy

ezután már csak azt kellene vizsgálni, hogy az adós bemutatta-e a vélelem megdöntéséhez szükséges tényeket, és a kellő mértékben bizonyította-a azokat. A Landgerichtnek (regionális bíróság) pótolnia kellene az e tekintetben tett megállapításokat.

- 8 4. Amennyiben az első kérdésre nemleges válasz adandó, tehát abból kell kiindulni, hogy az adós az önálló tevékenysége keretében nem tart fenn a fizetésképtelenségi rendelet 2. cikkének 10. pontja szerinti telephelyet, akkor felmerül az a további kérdés, hogy az önálló tevékenység végzésének helyét kell-e a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata szerint az ellenkező bizonyításáig az adós fő érdekeltségi központjának vélelmezni. Az európai fizetésképtelenségi rendelet (28) preambulumbekzdése szerint annak mérlegelésekor, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja harmadik fél részéről megállapítható-e, különös figyelmet kell fordítani a hitelezőkre, valamint arra, hogy a hitelezők megítélése szerint az adós hol kezeli érdekeltségeit. Az adós önálló tevékenysége a felügyelőbizottság elnökeként harmadik személyek részéről is megállapítható volt. Az azonban, hogy hol kezelik a magánvagyonot, gyakran nem világos a hitelezők számára. Amennyiben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre igenlő lenne a válasz, megdönthető vélelem állna fenn a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata szerint az adós belföldön található fő érdekeltségi központja tekintetében. A Landgerichtnek (regionális bíróság) ebben az esetben is pótolnia kellene a megállapításokat a vélelem megdöntésének kérdésében.
- 9 5. Amennyiben a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatában foglalt vélelem nem alkalmazandó, mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre nemleges a válasz, akkor végül felmerül a kérdés, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondatában foglalt vélelem alkalmazandó-e, azaz, hogy a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében vett, telephellyel nem rendelkező, önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély az említett rendelkezésben foglalt „egyéb magánszemély” fogalma alá tartozik-e? E feltételezés helyessége mellett szól, hogy a jogbiztonság érdekében a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik és negyedik albekezdése minden magánszemélyre vonatkozóan egységes vélelmet állít fel, amely a fő érdekeltségi központjára és ezáltal a tagállamnak a fizetésképtelenségi eljárás megindítására vonatkozó joghatóságára utal. A fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése és 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése között fokozatosság állhatna fenn, így a joghatóságot a magánszemélyekre vonatkozóan csak akkor kellene a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján vizsgálni, ha a többi rendelkezés feltételei nem teljesülnek.

- 10 A Landgericht (regionális bíróság) mellőzte a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondata szerinti vélelmet, és helyette a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatát alkalmazta. Amennyiben a fizetéseképtelenségi rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondatában foglalt vélelem alkalmazandó lenne, akkor először az adósnak a kérelem benyújtásának időpontjában érvényes szokásos tartózkodási helyét kellene meghatározni. Ezután meg kell vizsgálni, hogy a még megállapítandó tényleges körülmények lehetővé teszik-e azt a következtetést, hogy a vélelem megdőlt. A Landgericht (regionális bíróság) végzése azonban még ebben az esetben sem volna megfelelő.

[omissis]

[omissis]

[omissis]

[omissis]

[omissis]

Alsóbb fokú bíróságok:

AG Charlottenburg (charlottenburgi helyi bíróság, Németország), 2021. 07. 27-i határozat – 36b IE 3743/20 – LG Berlin (berlini regionális bíróság, Németország), 2022. 06. 29-i határozat – 84 T 183/21 –

[omissis]

[omissis]

[omissis]